

Ainārs Lerhīis

Padomju Latvijas suverenitātes imitācija

PSRS īstenotās Baltijas valstu okupācijas un aneksijas neatzišana par likumīgu, ko 1940. gada vasarā uzsāka ASV un citas rietumvalstis, sastapa nesamierināmu PSRS pretestību. Daudzas pasaules valstis turpināja atzīt Baltijas valstis *de iure*, tāpēc Latvijas Republika, Igaunijas Republika un Lietuvas Republika turpināja pastāvēt kā starptautisko tiesību subjekti. Baltijas valstu *de iure* atzišana saglabāja iespēju Baltijas valstu agrāko suverēno valdību diplomātisko pārstāvju darbības turpināšanai rietumvalstīs. *De iure* atzišana parādīja, ka Baltijas valstu okupācija un aneksija tiek uzskatīta par nelikumīgu. Pastāvēja uzskats, ka cerības uz neatkarības atjaunošanu nav zudušas, kamēr daudzas valstis turpina uzskatīt PSRS rīcību Baltijā par nelikumīgu.

Latvijā visā padomju okupācijas periodā ar noklusēšanas, informācijas blokādes, ideoloģiskā spiediena un dezinformācijas palīdzību tika kultivēts PSRS uzskats, ka «Baltijas jautājums» («Baltijas valstu jautājums») ir radīts mākslīgi, ka tas ir ideoloģiskās cīņas sastāvdaļa, nevis izveidojies starptautiski tiesiski un vēsturiski. Padomju propaganda apgalvoja, ka latviešu tauta tieši PSRS sastāvā jūtas vislabāk un šeit ir radīti vislabākie apstākļi latviešu tautas turpmākās pastāvēšanas nodrošināšanai. Piemēram, 1942. gada 18. jūnijā Maskavā notika PSRS Augstākās Padomes sesija, kurā PSRS ārlietu tautas komisārs Vjačeslavs Molotovs uzstājās ar ziņojumu par PSRS un Lielbritānijas 1942. gada 26. maija līguma ratifikāciju. Debatēs pēc ziņojuma piedalījās arī deputāts Vilis Lācis, kurš izteica atbalstu

PĒC BALTIJAS VALSTU OKUPĀCIJAS PADOMJU SAVIENĪBA TĀS MĒGINĀJA IZMANTOT SAVA ĀRPOLITISKĀ SVARA AUDZĒŠANĀ, IZVEIDOJOT RĪGĀ, TALLINĀ UN VIĻNĀ FORMĀLI «SUVERĒNAS» ĀRLIETU MINISTRIJAS. TOMĒR VILTĪGAIS PLĀNS NEIZDEVĀS.

JA BŪTU IZDEVIES ĪSTENOT STAĻINA PLĀNU, TAD ANO BŪTU PĀRSTĀVĒTA NE TIKAI PADOMJU SAVIENĪBA, BET ARĪ VISAS PADOMJU REPUBLIKAS

©VidāPress. Latvijas Kara muzejs. Valsts Kinofotofonodokumentu arhīvs / Ēriks Vīsvārs Frīdrihsons

LATVIJAS PSR
ĀRLIETU MINISTRS
PĒTERIS VALESKALNS

PSRS ārpolitikai un apgalvoja, ka «latviešu tautai padomju varas gads bija visgaišākais posms viņas vēsturē».

Latvijas PSR kā ANO dibinātāja

Viens no veidiem, kā PSRS centās pierādīt savus uzskatus, bija ārlietu resoru izveide Baltijas padomju republikās. Triju neatkarīgo Baltijas valstu ārlietu ministrijas oficiāli tika likvidētas 1940. gada rudenī.

Lai panāktu starptautisku atzišanu PSRS 1941. gada 22. jūnija robežām, 1943. gada 27. jūlijā PSRS vēstniecība Londonā iesniedza britu Ārlietu ministrijā iniciatīvu, ka PSRS varētu piekrist Britu domīniju, Indijas un Birmas dalībai Starptautiskajā Apvienoto Nāciju kara noziegumu izmeklēšanas komisijā Londonā, ja briti piekristu PSRS, Ukrainas, Baltkrievijas, Moldāvijas, Lietuvas, Latvijas, Igaunijas un Karēļu-Somu PSR dalībai komisijā, jo šīs republikas nonākušas vācu okupācijā, bet to iedzīvotāji cīnās padomju armijas sastāvā Apvienoto Nāciju koalīcijas pusē. Velāk PSRS nāca klajā ar ideju, ka padomju savienotās republikas varētu kļūt par dažādu starptautisko organizāciju dalībvalstīm. 1944. gada 1. februārī PSRS Augstākās Padomes (AP) pirmā sasaukuma 10. sesija pieņēma PSRS likumu *Par pilnvaru piešķiršanu savienotajām republikām ārējo sakaru jomā un par Ārlietu tautas komisariāta pārveidošanu no Vissavienības par koprepublikānisko*. Likums noteica, ka savienotās republikas var stāties

VIENS NO PADOMJU LATVIJAS «SUVERENITĀTES» SIMBOLIEM BIJA KAROGS – SARKANS AR ZILĪEM VIĻNIEM APAKŠMALĀ

tiešos sakaros ar ārvalstīm un slēgt ar tām nolīgumus un apmainīties ar diplomātiskiem un konsulāriem pārstāvjiem. (Tiesa, vēlāk šādi līgumi tā arī netika noslēgti un pārstāvju apmaiņa nekad nenotika). PSRS likums formāli atļāva savienotajām padomju republikām iesaistīties ārpolitikā, dibinot savus ārlietu komisariātus un kļūstot par starptautisko attiecību subjektiem. Attiecīgas izmaiņas izdarīja arī savienoto republiku konstitūcijas. PSRS valdība tobrīd uzskatīja, ka ārlietu sfērā blakus centralizācijai esot jāņem vērā arī savienoto republiku īpatnības. Īsi sakot, «koprepublikānisks» nozīmēja, ka šāda iestāde pastāv katrā padomju republikā, nevis tikai vissavienības centrālās valdības līmenī. Apvienoto Nāciju koalīcijas lielvalstu Dumbartonoksas konferencē (1944. gada 21. augusts – 28. septembris) PSRS delegācija izvirzīja priekšlikumu 16 padomju savienotās republikas, ieskaitot Latviju, Igauniju, Lietuvu un Karēļu-Somu PSR, atzīt par ANO dibinātājvalstīm. Rietumvalstis to noraidīja, tomēr PSRS paziņoja, ka uzskata šo jautājumu par ārkārtīgi svarīgu un atgriezīsies pie tā nākamajās apspriedēs. Šo priekšlikumu ASV noraidīja, vienlaikus pieprasot balsstie-

Latviešu tautai padomju varas gads bija visgaišākais posms viņas vēsturē

sības visām toreizējām 48 savām pavalstīm. Rietumvalstu pārstāvjiem radās aizdomas, ka šī shēma ir izveidota, lai padarītu Baltijas valstu aneksijas atzīšanu rietumvalstīm pieņemamāku.

Jaltas konferences 5. plenārsēdē 1945. gada 8. februāra pēcpusdienā PSRS, ASV un Lielbritānijas delegācijas paziņoja par divu padomju republiku akceptēšanu par ANO dibinātājvalstīm. Tā Josifa Staļina ieteikumu par vismaz vienas Baltijas republikas atzīšanu noraidīja. Saskaņā ar Jaltā panākto kompromisu ANO Sanfrancisko konference 1945. gada 30. aprīlī atbalstīja PSRS priekšlikumu iekļaut ANO dalībvalstu skaitā Ukrainas PSR un Baltkrievijas PSR. Tādējādi Padomju Savienībai tika piešķirtas trīs balsis, PSRS nācās no šiem plašākiem plāniem šajā virzienā atteikties.

Pašiem savs ārlietu resors

Pirms Otrā pasaules kara beigām PSRS valdība izveidoja visās tobrīd 16 savienotajās republikās Ārlietu tautas komisariātus (ĀTK), arī Baltijas republikās. Vēl pirms PSRS kara spēks ieņēma Rīgu, 1944. gada 5.–6. oktobrī Daugavpilī sanāca Latvijas PSR AP 1. sasaukuma 3. sesija, kur pieņēma Latvijas PSR likumu *Par Latvijas PSR koprepublikāniskā Ārlietu tautas komisariāta nodibināšanu*.

Latvijas PSR Ārlietu tautas komisariāts (kopš 1946. gada 24. marta – Latvijas PSR Ārlietu ministrija; ĀM) bija PSRS ĀTK (kopš 1946. gada 15. marta – PSRS Ārlietu ministrija) filiāle. Oficiāli uzskatīja, ka augstākās PSRS valsts varas iestādes ārlietu jomā saglabāja tikai vispārējās kārtības noteikšanu savienoto republiku savstarpējās attiecībās ar ārvalstīm, PSRS pārstāvēšanu starptautiskajās attiecībās kopumā. Praksē daudzi vissīkākie jautājumi, par principiālajiem nemaz nerunājot, LPSR Ārlietu tautas komisariātam bija jāsaskaņo ar Maskavu. PSRS valdībai bija svarīgi iespējami ātrāk izveidot šādus komisariātus PSRS rietumu republikās, kurās bija notikusi karadarbība, saistībā ar prognozējamo PSRS dalību pēc kara beigām sarunās ar karā sakautajām valstīm par miera lūgumiem, reparāciju piedzišanu un robežu noteikšanu. Aneksijas neatzīšanas doktrīnas dēļ PSRS turpināja meklēt ārpolitiskus ceļus, lai leģitimizētu savu kontroli Baltijā.

Par Latvijas PSR pirmo ārlietu tautas komisāru kļuva līdzšinējais LPSR izglītības tautas

RAKSTNIEKS VILIS LĀČIS KĻUVA PAR VIENU NO GALVENAJĀM OKUPĒTĀS LATVIJAS «SEJĀM» UN NOPELNĪJA MINISTRU PADOMES PRIEKŠSĒDĒTĀJA AMATU

komisārs Pēteris Valeskalns, kurš tad arī vadīja ārlietu resora struktūru izveidošanu.

Cīņa pret Latvijas Republikas diplomātiem

Latvijas PSR ĀTK vadību ārkārtīgi uztrauca PSRS istenotās Baltijas valstu aneksijas neatzīšana un Latvijas Republikas diplomātu darbība rietumvalstīs. 1945. gada maijā sagatavotā slepenā dokumentā *Baltijas problēma* LPSR ārlietu komisārs Pēteris Valeskalns konstatēja, ka t. s. Baltijas problēma ne tikai nenozūd no pasaules laikrakstu lappusēm, bet pēc Baltijas republiku atbrīvošanas no vācu okupantiem tiek vēl biežāk apspriesta. Problēmas aktualitāti nosakot, ka Anglija daļēji, bet ASV pilnīgi atzīst tikai tos Latvijas, Lietuvas un Igaunijas diplomātiskos pārstāvjus, kurus bija iecēlušas agrākās «plutokrātiskās» valdības.

Latvijas PSR ĀTK (ĀM) materiālos īpaši asa un nesaudzīga kritika lasāma attiecībā pret okupētās Latvijas Republikas vienīgās atlikušās valsts struktūras – ārlietu dienesta – pārstāvjiem. Parasti šajā kritikā pieminētas arī «reakcionārās latviešu emigrācijas organizā-

Staļina ieteikumu par vismaz vienas Baltijas padomju republikas atzīšanu noraidīja

© VdaPress, Latvijas Kara muzejs, Valsts Kinofotofonodokumentu arhīvs / Eriks Vsvārs Fridrihsons

cijas». LPSR diplomāti oficiālos dokumentos uzskatīja LR diplomātu statusu par neesošu un viņu vadītās pārstāvniecības neietilpināja atsevišķā grupā, bet gan kopējā reakcionāro organizāciju skaitā. LPSR ārlietu ministra palīgs Kārlis Dreijis 1948. gada 25. decembrī LPSR valsts drošības ministra vietniekam Jānim Vēverim nosūtīja latviešu trimdas ASV «aktīvāko pretpadomju darbinieku» sarakstu, kurā ar pirmo kārtas numuru bija minēts: «Šillers, Vašingtona, latviešu emigrantu sūtņa vietnieks, buržuāziskās Latvijas bijušais ģenerālkonsuls ASV.» Sūtnis Alfrēds Bīlmanis 1948. gada jūlijā bija miris, no tā brīža lielākais pretpadomju darbinieks acīmredzot skaitījās Rūdolfs Šillers, kurš patiesībā nemaz nebija sūtniecības vadītājs, bet gan preses atašejs. Tas, ka PSRS dokumentos Latvijas Republikas diplomātu uzvārdi vienmēr figurēja «reakcionāro» organizāciju un darbinieku priekšgalā, vedina domāt, ka pret LR valstiskās struktūras pārstāvjiem PSRS propaganda vērsās vēl asāk nekā pret pārējiem «reakcionāro organizāciju» darbiniekiem. Netika atzīts, ka rietumvalstīs turpināja pastāvēt Latvijas Republikas Ārlietu dienests, jo atgādināt par Latvijas Republikas de iure esamību nebija vēlams.

PSRS ĀTK (ĀM) centās PSRS delegāciju sastāvā pēc kara starptautiskās konferencēs iekļaut arī Baltijas padomju republiku pārstāvjus, lai panāktu vismaz divus mērķus starptautiskajā

PADOMJU TAUTU DRAUDZĪBU UN VIENĀDĀS TIESĪBAS SIMBOLIZĒJA ARĪ VISSAVIENĪBAS TAUTSAIMNIECĪBAS IZSTĀDĒ IZVEIDOTĀ SKULPTŪRA 15 MĀSAS – LATVIJAS TE REDZAMA PRIEKŠPLĀNĀ KĀ SIEVIETE AR TAUTISKU VAINADZIŅU UN LABĪBAS KŪLI

KĀDU LAIKU ANO PADOMJU PĀRSTĀVNIECĪBĀ DARBOJĀS LATVIEŠU JURISTS GUSTAVS KĻAVA

arēnā. Pirmkārt, pierādīt pasaulei, ka Baltijas valstis ir leģitīma PSRS sastāvdaļa. Otrkārt, demonstrēt, ka PSRS delegāciju sastāvā baltiešu delegātiem kā «savu tautu pārstāvjiem» dotas iespējas piedalīties, līdzdarboties un paust Baltijas padomju republiku un tautu intereses. Šādi rīkoties Padomju Savienību netieši pamudināja arī Latvijas Republikas diplomāti un viņu aktivitātes rietumvalstīs. PSRS jutās spiesta pierādīt, ka tieši tās delegācijas sastāvā darbojas «īstie» latviešu, lietuviešu un igauņu tautu pārstāvji.

Kara dēļ vissmagāk bija cietuši PSRS rietumu apgabali, kā arī okupētās Baltijas valstis. Tāpēc PSRS valdība uzskatīja, ka PSRS delegācijā miera sarunās ir jāpiedalās arī Baltijas republiku ārlietu resoru vadītājiem, lai viņi varētu izvirzīt šo republiku prasības karā sakautajām valstīm. LPSR ārlietu ministrs Valeskalns kopā ar Igaunijas un Lietuvas PSR ārlietu ministriem piedalījās PSRS delegācijas sastāvā Parīzes konferencē, kas norisinājās 1946. gadā no 29. jūlija līdz 15. oktobrim. 1947. gada 10. februārī Parīzē PSRS, ASV, Lielbritānija un Francija un citas valstis parakstīja miera līgumus ar katru no nacistiskās Vācijas bijušajām sabiedrotajām Otrajā pasaules karā – Itāliju, Somiju, Rumāniju, Bulgāriju un Ungāriju.

Britu valdības nostāja Baltijas «leļļu valdību» ārlietu ministru jautājumā, kas tika formulēta īpašā cirkulārvēstulē britu delegācijai Parīzes miera konferencē, noteica, ka Anglija var

piekrist Latvijas, Lietuvas un Igaunijas PSR ārlietu ministru Pētera Valeskalna, Povila Rotomska un Hansa Krūsa dalībai konferencē tikai kā PSRS delegācijas locekļiem. Arī ASV īstenoja līdzīgu nostāju.

Suverenitātes imitācija

LPSR ĀM darbiniekus komandēja darbam PSRS delegāciju un diplomātisko pārstāvniecību sastāvā uz ārvalstīm un starptautiskajām organizācijām, kā arī to struktūrās. ĀM Protokola un konsulārās nodaļas vadītājs, juridisko zinātņu kandidāts Gustavs Kļava no 1947. līdz 1948. gadam darbojās ANO Sekretariāta Juridiskā departamenta Starptautisko tiesību kodifikācijas nodaļā. Ekspertu sanāksmēs Kļava iebilda pret starptautiskas tiesas izveidošanu genocīda lietu izskatīšanai, jo saskaņā ar ANO Statūtos paredzēto valstu suverenitātes principu valstis varot izvairīties no cīņas pret genocīdu. No Gustava Kļavas pārskata izriet, ka PSRS delegācija pēc kara ANO ietvaros panāca būtisku ietekmi starptautisko tiesību normu izstrādē un izmantoja baltiešus šā procesa ietekmēšanā PSRS labvēlīgā virzienā. PSRS, pirmkārt, bija svarīgi panākt tādu jaunu normu pieņemšanu starptautiskajās tiesībās, kas izslēgtu iespēju nākotnē izvairīties apsūdzības pret pašu PSRS par genocīdu, teritoriju okupāciju, prettiesisku aneksiju u.tml. PSRS nostāja, gatavojot, piemēram, genocīda konvenciju, bija panākt, lai ANO galveno akcentu liktu uz nacistiskās Vācijas pastrādātajiem noziegumiem, kā arī nodrošināties, lai tobrīd un nākotnē netiktu izmeklēti PSRS totalitārā režīma pastrādātie noziegumi, kas, protams, saskanēja ar Nirnbergas tribunālā īstenoto pieeju. 1948. gada 9. decembrī ANO Ģenerālā Asambleja pieņēma Konvenciju par genocīda nepieļaujamību un sodīšanu par to. Citu valstu priekšlikumi par sociālo un politisko grupu iznīcināšanas (sociocīda) nosodījumu no konvencijas projektā sniegtās genocīda definīcijas tika izslēgti atbilstoši PSRS interesēm. Konvencija stājās spēkā 1951. gada 12. janvārī.

Otrkārt, Baltijas padomju republiku diplomāti iepazinās ar starptautisko tiesību aspektiem, lai Maskavai ar viņu palīdzību būtu iespējams nākotnē atspēkot iespējamās apsūdzības pret PSRS starptautisko tiesību pārkāpumus, tostarp «Baltijas valstu jautājumā». Treškārt, PSRS bija nepieciešams, lai šajos procesos

piedalītos Baltijas padomju republiku pārstāvji kā pretsvars rietumvalstīs esošo Baltijas valstu oficiālo un trimdas pārstāvju darbībai. Tika ierosināti vairāki pasākumi, kuru mērķis, domājams, bija radīt Latvijas PSR kā suverēnas valsts iespaidu. PSRS 1936. gada Konstitūcijas 15. pants noteica, ka republikas ir suverēnas un šo suverenitāti ierobežo tikai 14. pantā uzskaitītā PSRS augstāko valsts varas un pārvaldes iestāžu kompetence. Tomēr PSRS kompetences uzskaitījums bija iespaidīgs. Praksē padomju republikas arī pēc PSRS Konstitūcijas 1944. gada grozījumiem nekādu patstāvīgu suverenitāti neīstenoja un bija pilnībā pakļautas PSRS centrālajai valdībai. PSRS valdībai bija svarīgi, lai padomju republikām to suverenitātes uzsvēršanai būtu iespējami vairāk «ārēju» valstisku atribūtu, kādi pastāv neatkarīgām valstīm. Ar Latvijas PSR APP 1945. gada 19. jūlija dekrētu *Par Latvijas PSR valsts himnu* tika apstiprināts himnas teksts ar dzejnieku Friča Rokpeļņa un Jūlija Vanaga vārdiem un komponista Anatola Liepiņa mūziku. 1953. gada 17. janvārī ar LPSR APP dekrētu apstiprināja jaunu Latvijas PSR karogu. Vēlāk šo dekrētu apstiprināja ar Latvijas PSR likumu.

Bēgļu jautājums

Kāda bija Latvijas PSR (PSRS) rīcība Baltijas bēgļu jautājumā? Pēc kara apmēram 120 tūkstošu latviešu bēgļu palika Rietumos, lielākā daļa – Rietumu sabiedroto okupācijas zonās. PSRS propaganda un diplomātija mēģināja aicināt bēgļus atgriezties dzimtenē, jo uzskatīja Baltijas valstu pilsoņus par PSRS pilsoņiem. Šīs pūles deva ļoti niecīgus rezultātus. Bēgļu repatriācijas veicināšanai un «naidīgās propagandas» apkarošanai 1945. gadā nolēma, ka LPSR ĀTK struktūrvienību vadītāji jānosūta uz tām valstīm (ASV, Brazīliju, Zviedriju u. c.), kur atrodas «liels skaits latviešu emigrantu un bijušās buržuāziskās Latvijas valdības vadītāju, kuri ved intensīvu naidīgu darbu pret Padomju Latviju un izplata naidīgu propagandu starp latviešiem, kas dzīvo citās valstīs».

Cik var spriest pēc dokumentiem, tikai nedaudz cilvēku piekrita atgriezties dzimtenē un tika repatriēti. ĀM atbalstīja radiopārraižu organizēšanu bēgļiem. Latvijā atgriezušos bēgļus izmantoja padomju propagandas radiopārraidēs, un viņu uzdevums bija aicināt tautiešus atgriezties mājās un stāstīt, cik labi

©VidāPress. Latvijas Kara muzejs. Valsts Kinofotofonodokumentu arhīvs / Eriks Vsvārs Fridrihsons

ir dzīvot Padomju Latvijā. LPSR ĀM uzskatīja, ka bēgļiem paredzētajiem raidījumiem galvenokārt ir jābūt aizpildītiem ar atgriešanās aicinājumiem, jo citu informāciju par Padomju Latviju bēgļi varot uzzināt no citiem Rīgas radio raidījumiem.

Pirmajos pēckara gados informācijas, preses un propagandas darbu ārvalstīs LPSR ĀM veica galvenokārt saistībā ar Latvijas bēgļu repatriāciju. Ministrija vāca informāciju par trimdā nokļuvušajiem sabiedriskajiem un politiskajiem darbiniekiem, kā arī par tiem, kuri kara laikā bija sadarbojušies ar nacistiskās Vācijas iestādēm. Pēc PSRS uzskata, viņi bija dēvējami par kara noziedzniekiem. LPSR ĀTK (ĀM) sarakstījās ar PSRS ĀTK (ĀM) par datu vākšanu saistībā ar latviešu bēgļu «progresīvo un reakcionāro organizāciju darbību» ASV, Zviedrijā un citās valstīs.

Kremla plānu izgāšanās

Var secināt, ka Latvijas PSR, tāpat kā pārējo republiku ārlietu resoru izveide, lielā mērā bija saistībā ar četrdesmito gadu vidū un otrajā pusē PSRS īstenoto priekšlikumu par nepieciešamību arī 16 padomju republikām tikt pārstāvētām starptautiskajās konferencēs un organizācijās. Latvijas PSR suverenitāte PSRS ietvaros bija formāla, un PSRS ārpolitikas vadības centralizācijas apstākļos LPSR Ārlietu ministrijai visi jautājumi bija jāaskaņo ar

PSRS centrālajām varas iestādēm Maskavā. Nekādi patstāvīgi LPSR ĀM politiski lēmumi nebija iedomājami. PSRS centrālo iestāžu pārstāvji daļā jautājumu vienīgi konsultējās ar Latvijas PSR ĀM ierēdņiem. «Uz ārieni» tika demonstrēta Latvijas PSR «suverenitāte», bet arī tā izpaudās galvenokārt protestu un noraidošu atbildi sūtīšanā ārvalstu valdībām, iestādēm un organizācijām. Ministrijas protokolārais un konsulārais darbs, dokumentu aprīte bija neliela, salīdzinot ar neatkarīgu valstu Ārlietu ministriju darbu un dokumentu aprītes apjomu. Daži latvieši guva iespēju darboties diplomātijā, taču ne Latvijas interesēs. Baltijas valstu okupācijas un aneksijas neatzišanai rietumvalstīs dēļ Latvijas Republikas pārstāvji rietumvalstīs, lai gan ierobežotos apstākļos, izmantoja katru iespēju runāt Latvijas valsts un latviešu tautas vārdā, un Latvijas PSR ĀM pretdarbību tam nevarēja uzskatīt par pietiekami efektīvu. Pēc tam, kad panākt 16 padomju republiku starptautisku pārstāvniecību Padomju Savienībai neizdevās, Latvijas PSR ĀM funkcijas netika tālāk paplašinātas un konstitucionāli deklarētās republiku tiesības uz starptautisko līgumu slēgšanu un diplomātisko attīstīšanu ar ārvalstīm netika īstenotas. Padomju Savienībai neizdevās pārliecināt starptautisko sabiedrību, ka Maskava izsaka latviešu tautas gribu un aizstāv latviešu tautas intereses. ⓓ

PADOMJU
DIPLOMĀTIJA
VISIEM SPĒKIEM
CENTĀS PIERUNĀT
DZIMTENĒ
ATGRIEZTIES TOS
BĒGLUS, KURI PĒC
OTRĀ PASAULES
KARA BIJA PALIKUŠI
RIETUMOS

Raksta tapšanu
finansāli atbalsta
Kultūras ministrija.
Par saturu ir
atbildīga Latvijas
Okupācijas muzeja
biedrība.

Kultūras ministrija